

La biodiversitat cultivada

Les Refardes, Mura

El patrimoni genètic i cultural de les plantes conreades

L'aparició de l'agricultura comporta

- disminució dràstica del n^o d'espècies (3000→600)
- Vavilov defineix 6 centres d'origen a partir d'on:
 - les plantes cultivades s'estenen, diversifiquen i adapten a noves condicions i
 - es genera variabilitat dins les espècies degut al flux de gens entre plantes silvestres i conreades

Durant els darrers 10mil anys s'ha generat un fabulós patrimoni **genètic** de varietats i races domèstiques i **cultural** sobre com mantenir i utilitzar aquests recursos

La industrialització de l'agricultura:

- augment espectacular dels rendiments agrícoles
- disminució nivell MO als sòls → pèrdua de l'estructura → erosió
- degradació i abandó de zones agrícoles per no:
 - resistir l'embat d'una agricultura tan agressiva, o
 - ser prou productives davant la inversió que requereix
- despoblament rural o abandó de la professió de pagès → trencament cultural molt greu, en una sola generació pràcticament s'ha perdut la mil·lenària cultura pagesa
- Erosió genètica

L'erosió genètica de la biodiversitat agrícola

pèrdua del 75% de la biodiversitat agrícola
(FAO, 1993)→

INVERSIÓ DEL PROCÉS

CASOS CONCRETES

- 1/3 de les 4,000 races d'animals domesticats per l'agricultura o l'alimentació estan en perill d'extinció
- Una sola raça vacuna aporta el 60% de la producció lletera a la Unió Europea
- Des del 1930 a Grècia ha desaparegut 80% de les varietats tradicionals de blat
- EEUU actualment conserva 3% de les varietats d'espècies hortícoles existents al 1900

CAUSES de l'erosió genètica

- Espècies o varietats poc productives, o no s'adapten a la mecanització, condicions de càmera, transports llargs, poc homogènies...
- selecció genètica en mans de les cases de llavor comercial → busquen homogeneïtat, híbrids
- PAC i manca de models agrícoles viables econòmicament que tinguin en compte i utilitzin les varietats locals

Situació actual

- Fort procés d'erosió genètica que amenaça en reduir dràsticament la biodiversitat i la quantitat de recursos disponibles per escollir varietats amb característiques específiques → es fa extensiu al coneixement associat (requeriments del cultiu i usos específics)
- Avançada edat dels pagesos
- Pressió urbanística i viària molt intensa
- Conservació als bancs de germoplasma
 - no garanteix l'accessibilitat al patrimoni genètic (dificultats burocràtiques o distància física)
 - sovint no hi ha la informació cultural associada
 - una petita part del total que hi ha o hi havia

- Les varietats locals en situació il·legal
- Registre de Varietats de Conservació: s'ha obert la possibilitat d'incloure les varietats locals en aquest registre.
- Falta d'inversió en investigació pública
només s'estudien aquestes varietats com a potencials donadores de gens interessants en programes de millora genètica

Subministrament de llavors per la PAE

- A partir d'ara és obligatori l'ús de llavors i planter de producció agrària ecològica
- no s'ha impulsat la creació o continuïtat de microempreses que es dediquin a la multiplicació de varietats locals adaptades a l'agricultura ecològica i cultural.
 - en mans d'empreses estrangeres bàsicament
 - existeixen alguns sistemes pocs desenvolupats sovint amb prioritats no comercials

Gran paradoxa: invasió de varietats estrangeres

PER QUÈ ÉS IMPORTANT LA BIODIVERSITAT AGRÍCOLA?

- És el resultat de la nostra evolució socio-cultural →deixar que es perdi aquest patrimoni és un menyspreu i compromet greument la nostra supervivència futura
- Protecció contra la vulnerabilitat dels cultius davant l'estrès biòtic (plagues i malalties) i abiòtic (clima, problemes del sòl)
- Tradicionalment els pagesos mantenen, seleccionen, multipliquen i intercanvien llavors de la seva zona
- Per sistemes de producció amb baixos requeriments d'insums externs a l'agroecosistema

Aquesta situació estimula encara més la tasca, centrada en la divulgació, la col·laboració ciutadana i la dels agricultors complementant les escasses iniciatives existents, disgregades pel territori nacional i estatal, que no permeten a hores d'ara garantir la conservació d'aquest patrimoni genètic

RED DE SEMILLAS

“Resembrando e Intercambiando”

Qui en forma part i com hi participen?

- Pagesos: Mantenint, multiplicant i intercanviant les seves llavors i la cultura associada
- Investigadors: Col·laborant en la recerca, selecció i maneig de les varietats locals
- Consumidors: Participant en cates per la selecció de varietats, demanant varietats locals als seus plats
- Grups d'acció local: Promouen i financen el manteniment de l'agrobiodiversitat
- Moviments socials: Denuncien i sensibilitzen sobre la pèrdua de biodiversitat agrícola i el control de les llavors

Àmbit de treball

- Denúncia i pressió a Institucions Públiques: aspectes legals, investigació,..
- Dinamitzar la producció ecològica de llavors
- Recerca de fonts de finançament
- Intercanvi d'informació i de llavors entre els grups locals
- Cooperació amb xarxes internacionals

Experiències locals

- Red de semillas Euskalherria: Experiència en la Reserva de la Biosfera de Urdaibai, Ekonekazaritza,..
- Red Andaluza de Semillas: Cooperativa La Verde a Villamartín (Cádiz), i altres a Málaga, Granada, Sevilla,..
- Red de Castilla i León: Centro de Investigación y Formación en Actividades Económicas Sostenibles (Palència),..
- Xarxa Catalana: Ecollavors (La Garrotxa), l'Almaixera (Tarragonès), grup Vallès Oriental, grup del Pallars, Grup del Barcelonès, ESPORUS, finca de Les Refardes
- Estació Experimental de Carcaixent
- Bio Lur Navarra
- El Rincón de Ademuz (Comunitat Valenciana)
- Grup Zona Centro (Madrid), entre d'altres

CONCLUSIONS

- Resta molt material, amb risc de desaparició propera
- No tenim dret a deixar que desapareguin si són patrimoni nostre i dels nostres descendents
- El nostre treball tan sols és un inici
- La creació del Centre de Conservació permetrà salvaguardar el Patrimoni recollit i treballar per a la seva revalorització